

УДК 811.111:629.7

Харламова Л.С., к.пед.н.,
доцент кафедри іноземних мов
Чернявська О.О.,
викладач кафедри іноземних мов
Чала Н.Д.,
старший викладач кафедри іноземних мов
Кіровоградська льотна академія
Національного авіаційного університету

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ АВІАЦІЙНИХ ФАХІВЦІВ

Стаття розглядає метод проектів як один із ефективних методів навчання професійно-орієнтованої англійської мови майбутніх авіафахівців різних етапів підготовки та спеціальностей. Метод проектів розглядається як спосіб формування мовленнєвої компетентності курсантів, поглиблення професійних знань та мотивації курсантів до навчання.

Ключові слова: метод проектів, мовленнєва компетентність, авіаційна англійська мова, професійна підготовка, авіафахівці.

Постановка проблеми. Одним із головних завдань вищого навчального закладу авіаційного профілю є підготовка висококваліфікованих фахівців, яким необхідно володіти вміннями та навичками професійного спілкування з метою ефективного застосування набутих знань у майбутній професійній діяльності, зокрема в авіації. Від рівня володіння професійним спілкуванням залежить не лише успішне виконання обов'язків, але й авіаційна безпека, власне життя та життя пасажирів. Отже, формування мовленнєвої компетентності в процесі вивчення англійської мови авіафахівцями відіграє важливу роль.

Мовленнєва компетентність – це вміння адекватно і доречно практично користуватися мовою в конкретних ситуаціях. У нашому випадку це здатність висловлювати власну думку, доречно використовувати професійну термінологію та сприймати її, вміння зорієнтуватись в мовному середовищі в умовах нестандартних ситуацій, враховуючи обмеження в часі.

Ефективне формування мовленнєвої компетентності майбутніх авіафахівців у процесі вивчення англійської мови здійснюється через застосування найбільш дієвих інтерактивних методів навчання. Питання оптимального вибору методів навчання є одним з найактуальніших у педагогічній науці. У сучасній педагогіці існує безліч різноманітних форм та методів інтерактивного навчання, спрямованих на якісне засвоєння знань іноземної мови. Сучасна методика викладання англійської мови приділяє велику увагу креативній, творчій діяльності студентів як на заняттях, так і в позаурочний час.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У вітчизняній педагогіці з'явилося чимало праць, присвячених технологізації проектування та застосуванню методу проектів у процесі формування мовленнєвої компетентності. Досліджуються певні аспекти загальної організації проектної діяльності, вивчення психологічних особливостей проектної діяльності, педагогічні засади проектної діяльності, питання змісту, добору, методики виконання проектів [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8] та ін.

Метод проектів, за визначенням Є. Полат, припускає певну сукупність навчально-пізнавальних прийомів і діяльності тих, хто навчається, які дозволяють розв'язати ту чи ту проблему в результаті самостійної пізнавальної діяльності з обов'язковою презентацією цих результатів. Як справедливо зауважує вчена, метод проектів допомагає навчальному процесу

набути практичної спрямованості, поставити того, хто навчається, у центр навчального процесу, зробити його активним суб'єктом діяльності [6].

Мета статті. Розглянути та обґрунтувати використання методу проектів на уроках англійської мови для формування мовленнєвої компетентності майбутніх авіаційних фахівців.

Виклад основного матеріалу. Проектна технологія створює необхідні умови для дослідження й аналізу професійних ситуацій, розширення професійно-орієнтованих знань та навичок, порівняння із власним досвідом та знаннями про них. Студенти розширюють свій запас загальної та професійної лексики, застосовуючи його в конкретних ситуаціях, межі володіння іноземною мовою, отримують досвід практичного її використання, вчать слухати і чути іншомовне мовлення, розуміти один одного під час захисту проектів. Робота з довідковою літературою, словниками, інформаційно-комунікаційними технологіями створює можливість прямого контакту з аутентичним матеріалом. Інтеграція різних професійно-орієнтованих дисциплін та вивчення іноземної мови через творчість студентів у процесі проектної діяльності дозволяє успішно підтримувати мотивацію, інтерес. Саме метод проектів створює умови для дослідження й аналізу різноманітних професійних ситуацій, оцінку власних знань та досвіду, розширення та поглиблення професійних знань та навичок.

Метод проектів дозволяє розв'язувати завдання формування і розвитку інтелектуальних умінь, критичного, творчого мислення, що сприяє професійному зростанню студентів, розвитку їхньої самостійності, здатності розв'язувати практичні завдання взаємодії з іноземними партнерами у професійній діяльності.

Проектна технологія передбачає поєднання проблемних методів навчання, які є творчими за своєю суттю. Результати проектної діяльності студентів повинні бути відчутними, тобто це має бути конкретний результат, готовий до використання, як для подальшого поглиблення теоретичних знань, так і для практичної діяльності.

Дослідниця Е. Полат указує на такі вимоги до застосування проектної технології: наявність значимої в дослідницькому, творчому плані проблеми (завдання, що вимагає дослідницького пошуку для його розв'язання); практична чи теоретична значимість результатів, що передбачаються; самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність студентів на заняттях і в позааудиторний час; структурування змістової частини проекту із вказівкою поетапних результатів і розподілу ролей; використання дослідницьких методів: визначення проблемного завдання, завдань дослідження, що впливають із проблемного завдання, висунення гіпотез їх розв'язання, обговорення методів дослідження, оформлення кінцевих результатів, аналіз отриманих даних, підбиття підсумків, коректування, висновки [6].

У процесі застосування методу проектів ми дотримувалися таких етапів: 1) підготовка учасників до сприйняття змісту проекту; введення у проект, що передбачає постановку проблеми, формулювання теми проекту, цілей і завдань проекту; визначення очікувань студентів від проектної діяльності; 2) формулювання гіпотези розв'язання проблемного завдання, розробка структури майбутнього проекту, комплектування групи та здійснення розподілу ролей і функцій; 3) застосування комплексу дій, що забезпечують розробку проекту від ідеї до її втілення, включаючи збір і аналіз інформації, трансформацію системи, перевірку гіпотези та оформлення проекту; 4) захист проекту, що включає презентацію проекту іншим студентам, відповіді на запитання, що виникли, з обґрунтуванням запропонованих шляхів розв'язання проблемного завдання; 5) рефлексія проекту, в ході чого передбачається зіставлення мети і результатів проектної діяльності, аналіз і самоаналіз дій, що сприяли чи не сприяли досягненню мети проектної діяльності.

Обробка інформації, її презентація передбачала розвиток умінь виділяти головне для представлення інформації у вигляді таблиць, схем, добору ілюстративного матеріалу: малюнків, фотографій, відеозаписів. Студенти навчаються вникати в контекст нової інформації, тлумачити її, розуміти вживання професійної лексики, у них формується

прагнення до успіху. Крім цього включення студентів у проектну діяльність сприяє розвитку таких якостей особистості: цілеспрямованість, наполегливість, допитливість, толерантність.

Можливість широкого використання методу проектів у процесі формування мовленнєвої компетентності майбутніх авіаційних фахівців визначається чіткою структурованістю його етапів, можливістю досягнення гарантованих результатів з оптимальними витратами часу та сил учасників проектною діяльністю.

Проекти, що використовуються на уроках англійської мови мають наступні особливості:

– вивчення англійської мови в ситуаціях, максимально наближених до умов реального спілкування;

– вибір теми, яка викликає найбільший інтерес у студентів;

– відбір мовного матеріалу, видів завдань відповідно до теми і мети проекту;

– акцент на самостійній роботі студентів;

– можливість поєднання індивідуальних, парних і групових форм навчання;

– наочна презентація проекту.

Отже, при розробці проектів студенти фокусують свою навчальну діяльність на спільному чи індивідуальному розв'язанні поставленого завдання, а не на тому, щоб сприйняти і відтворити уже готові знання, що отримані від викладача. Залучення студентів до виконання проектів спрямовує їх на самостійну діяльність щодо пошуку інформації та методів її здійснення, надає можливість обмінюватися інформацією між учасниками проектною діяльністю, реалізуються суб'єкт-суб'єктні стосунки між викладачем та студентами, між окремим студентом і групою студентів, функції контролю передаються від викладача до всіх учасників процесу. Викладачеві у цьому випадку необхідно лише скеровувати діяльність студентів у заданому напрямі, вчасно надавати допомогу, передбачаючи можливі утруднення студентів, здійснювати контроль та організацію рефлексивно-оцінної діяльності ходу та результатів виконання проекту.

Такого типу завдання спонукають студентів до пошуку додаткової інформації в Інтернеті, бібліотеці, розширюють словник іншомовних слів професійної лексики, розвивають навички володіння діловою рідною та іноземною мовами.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі виконання проектів сприяють гармонізації емоційного та інтелектуального способу освоєння дійсності; формуванню цілісної картини світу; активізації інтелектуальних ресурсів студентів і засвоєнню знань і вмінь, що пов'язані із адаптацією у майбутній професійній діяльності; формуванню стійких мотивів до самореалізації у навчальній і майбутній професійній діяльності.

Так, метод проектів може застосовуватися для поглиблення професійних знань авіафахівців та кращого засвоєння професійної лексики англійською мовою для різних спеціальностей на різних етапах їхньої підготовки. Зокрема, цей метод може ефективно застосовуватися для розширення знань курсантів-пілотів першого року навчання під час вивчення теми «Аеропорт». Кожна група курсантів отримує завдання підготувати проект презентації аеропортів світу, визначити особливості їхнього розташування, завантаженість, обсяги перевезень, тощо. Таке завдання не лише сприяє мотивуванню студентів до навчання, а й розширює їхні знання, лексичний запас та світогляд.

Курсанти-пілоти та курсанти-диспетчери 3 року навчання можуть отримати завдання підготувати проекти про існуючі та потенційні засоби забезпечення авіаційної безпеки в аеропортах та на борту літака, способами попередження незаконного захоплення літака, визначення потенційно-небезпечних пасажирів, попередження терористичних атак. Таке завдання не лише сприяє поглибленню знань з проблеми авіаційної безпеки, а й провокує до поглибленого вивчення проблеми, застосування творчого підходу, нестандартного мислення. Проекти курсантів цікаві не лише на етапі підготовки та представлення, але й

провокують жваву дискусію на етапі обговорення, що забезпечує подальший розвиток мовленнєвих навичок.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, метод проектів може застосовуватися на різних етапах підготовки авіафахівців за різними тематиками, сприяє інтеграції професійно-орієнтованих дисциплін та процесу оволодіння іноземної мови, є значним мотиваційним фактором для курсантів. Майбутні авіафахівці актуалізують професійні знання та знання з професійної авіаційної англійської мови в процесі підготовки та демонстрації проекту, набувають навиків групової роботи, публічних висновків, пошуку та аналізу інформації.

Список використаних джерел

1. Безрукова В. С. Педагогика : Проективная педагогика / Валентина Сергеевна Безрукова. – Екатеринбург: Деловая книга, 1996. – 342 с.
2. Гузеев В. В. Образовательная технология: от приема до философии / В. В. Гузеев. – М. : Сентябрь, 1996. – 112 с.
3. Матяш Н. В. Подготовка будущих учителей технологий к обучению школьников проектной деятельности / Наталия Викторовна Матяш, Наталия Владимировна Семенова. – Брянск : Брянский гос. пед. ун-т им. И. Г. Перовского, 2000. – 121 с.
4. Моляко В. А. Психологические проблемы творческой одаренности: / Валентин Алексеевич Моляко; Украинский Дом экономических и научно-технических знаний общества «Знание» Украины. – К., 1995. – 52 с.
5. Пехота О. М. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / [О. М. Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін.]; ред. О. М. Пехота. – К. : А.С.К., 2001. – 255 с.
6. Полат Е. С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е. С. Полат [и др.]. – М. : Академия, 2000. – 272 с.
7. Симоненко В. Д. Современные педагогические технологии: учеб. пособие / В. Д. Симоненко, Н. В. Фомин. – Брянск: БГПУ, 2001. – 394 с.
8. Тренінгові технології навчання з економічних дисциплін: навчальний посібник / Г. О. Ковальчук; Київський нац. економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана. – К.: КНЕУ, 2006. – 319 с.

References

1. Bezrukova, V. (1996). *Pedagogika: Proektna pedagogika* [Pedagogics: Project Pedagogics]. Yekaterinburg: Delovaya kniga. [in Russian].
2. Guzeeva, V. (1996.) *Obrazovatel'naya tekhnologiya* [Teaching technology]. Moscow, M: Sentiabr. [in Russian].
3. Matiash, N. (2000). *Podgotovka buduschikh uchiteley tekhnologiy kh obucheniyu schkolnikov proektnoy deyatel'nosti* [Training of future teachers the technology of teaching schoolchildren project activity]. Briansk: Briansk Gos. Ped. Universitet im. I Perovskogo. [in Russian].
4. Moliako, V. (1995). *Psikhologicheskie problemy tvorcheskoy odarennosti* [Psychological problems of a creative gift]. Kiev: Ukrainskiy Dom ekonomicheskikh i nauchno-tekhnicheskikh znaniy obschestva "Znaniye" Ukrainy. [in Ukrainian].
5. Pekhota, O. (2001). *Osvitni tekhnolohii* [Educational technologies]. In O. Pekhota, A. Kiktenko, O. Luibarska *Osvitni tekhnolohii* (Educational technologies) Kyiv: A.S.K. [in Ukrainian].
6. Polat, Y. (2000). *Novye pedagogicheskiye informatsionnye tekhnologii v sisteme obrazovaniya* [New pedagogic and information technologies in the system of education]. Moscow, M: Akademiya. [in Russian].
7. Simonenko, V. (2001). *Sovremennyye pedagogicheskiye tekhnologii* [Modern pedagogic technologies] Briansk: Briansk Gos. Ped. Universitet. [in Russian].

8. Kovalchuk, H. (ed.) (2006). *Treninhovi tekhnolohii navchannia z ekonomichnykh dystsyplin* [Training technologies of teaching economic subjects]. Kyiv: Kyivskiy Natsionalnyi Universitet im. Vadyma Hetmana. [in Ukrainian].

Kharlamova L.S., Ph.D. in Pedagogy, Associate Professor of the Foreign Languages Department of Kirovohrad Flight Academy of National Aviation University,

Cherniavska O.O., Instructor of the Foreign Languages Department of Kirovohrad Flight Academy of National Aviation University,

Chala N.D., Sr. Instructor of the Foreign Languages Department of Kirovohrad Flight Academy of National Aviation University

Usage of the project method in English lessons for forming the competence of future aviation specialists.

Abstract

Professional training of future pilots as well as of other aviation specialist requires special attention to their speech competence as an indispensable part of their future professional activity. The appropriate level of speech competence of every aviation specialist is a vital condition of aviation safety and safety of lives of millions of people. That is why the process of teaching aviation English of the future aviation specialist demands the most effective methods and technologies.

This article deals with the project technology as an effective interactive method for teaching foreign languages of the future aviation specialists. The project technology is considered here as a means of forming speech competence of the future aviation specialists within the training process. Project technology is considered as an effective means of motivating cadets, development of their professional knowledge and skills. This is one of the most effective means of integrating the cadets' knowledge in other professional subjects into the classes of the foreign language. Future aviation specialists develop their knowledge of professional terminology in English; practice their public speaking on the one hand and train listening comprehension of the professional texts on the other hand. This is also a means of improving their interactive and searching skills, their ability to get information from various sources.

The article also describes the position of the project technology among other teaching technologies throughout the history of pedagogics. There is a description of stages of a project as a means of teaching future aviation specialists and there are peculiarities of the project technology and its use defined in the article. There are also some practical examples as to how this technology can be used for training the cadets of different years of studies with the specific topics suggested.

The authors of the article suggest the project technology as an effective means of teaching aviation terminology and forming general language skills at the English classes within the process of training future aviation specialists. And insist that it can be used at the various stages of training with various topics. Thus, project technology was proven to be an effective method of teaching professional English at the classes of English and as a task for cadets' independent work.

Key words: method of projects, speech competence, aviation English, professional training, aviation specialists.

Стаття надійшла до редакції: 19.08.2017 р.